

СТАНОВИЩЕ

от полковник доц. д-р ВАСИЛ ХРИСТОВ СТАНКОВ,
Военна академия „Г. С. Раковски”,
Област на висшето образование: 9. Сигурност и отбрана,
Професионално направление 9.2. Военно дело
v.stankov@rncd.bg; 0887709865

ОТНОСНО: Дисертационния труд на **Антон Николаев Михайлов** на тема:
**„СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА РАБОТАТА С ИНФОРМАТОРИ НА
ВОЕННИТЕ АГЕНЦИИ И ПРАВООХРАНИТЕЛНИТЕ ОРГАНИ НА САЩ.
ПОУКИ ОТ ПРАКТИКАТА ЗА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“** за присъждане на
образователната и научна степен „доктор” в област на висшето образование 9.
„Сигурност и отбрана”, професионално направление 9.1. „Национална
сигурност“, докторска програма „Военнополитически проблеми на сигурността”.

Научен ръководител: доцент д-р Ирина Миндова-Дочева.

София
2021 год.

Становището е възложено с решение на заседанието на научното жури, Протокол № и е разработено въз основа на комплект документи и материали, съответстващи на изискванията по процедурата.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Изучаването и анализът на чуждия опит в областта на привличането и използването на лица-източници имат съществено значение за възприемането и утвърждаването на подходи, правила, процедури и техники, които може да съдействат за подобряване на важни аспекти на оперативно-разузнавателната дейност и контраразузнавателната практика на службите за разузнаване и сигурност на Р България.

Актуалността на разработения дисертационен труд е обусловена от необходимостта от задълбочено познаване на процедурите по използване на информатори, прилагани в правоохранителните органи и специалните служби на водещите партньорски държави, което ще създаде предпоставки за улесняване на взаимодействието и координацията при съвместни операции.

Разполагането на въоръжени сили на САЩ на територията на държави-членки на НАТО в Европа придава допълнително значение на споделянето на подходите за работа с източници във въоръжените сили, включително за нуждите на информационното осигуряване и разузнавателната поддръжка при многонационални и съвместни операции.

Значимостта на изследването се определя от важността на проблемите, свързани с изграждането на способности за използване на информатори като ефективен инструмент за защита на националната сигурност, противодействие на асиметричните рискове и заплахи и за борба срещу престъпността.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Научните резултати от представения дисертационен труд са значими и полезни, тъй като имат потенциала да допринесат за концептуално и нормативно усъвършенстване на комплекса от дейности, осъществявани от правоохранителните органи и специалните служби при изграждането и използването на лица-източници, което може да обогати теорията и практиката на специфичните форми на оперативна работа, при които човешкият фактор има основна роля.

Изведените седем (7) научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд са коректни и правилно отразяват достиженията и ценността на дисертационния труд. Постигнатите резултати и реализираните приноси очертават възможности за подобряване на оперативно-разузнавателните техники, тактики и процедури и набелязват конкретни направления за продължаване на изследванията в тази област.

Сред достойнствата и качествата на дисертационния труд може да бъдат посочени следните:

➤ Направен е анализ на нормативните подходи към практиката на използване на доброволни сътрудници от страна на правоохранителните органи и специализираните служби в САЩ от гледна точка на съвместимостта с практиката у нас.

Изведени са основните характеристики и е направено разграничение между категориите информатор, конфиденциален източник и физически лица-източници на информация. Подробно са представени прилаганите подходи при работата с отделните категории лица, начините за осигуряване на тяхното съдействие и реда за регламентиране и легитимиране на отношенията. Посочени са основните принципи на съвместното сътрудничество - конфиденциалност, доброволност, възмездност, делови характер, обоснованост на плащанията, институционална принадлежност.

В рамките на анализа е направен извод, че публичността на регламента за работа с информатори в САЩ повишава доверието в правоохранителните

органи и създава предпоставки за по-ефективен контрол върху работата с доброволни сътрудници. Този извод може да послужи на българските правоохранителни органи и специализирани служби за обсъждане и подобряване на подходите и способите, които използват за ангажиране на лица-доброволни сътрудници в изпълнение на възложените им задачи.

➤ Разгледана е практиката на събиране на разузнавателна информация чрез хора (HUMINT) във въоръжените сили на САЩ, включително в интерес на операциите срещу терористични групи или групи, проповядващи радикални идеи. Очертани са някои техники и процедури, които биха разширили способностите на специализираните формирования от въоръжените сили на Р България за провеждане на HUMINT операции.

Особено внимание е отделено на технологията за работа с информатори при разкриване на престъпления, свързани с подпомагане на терористични организации. Изведен е модел на въвеждане на информатор или служител под прикритие в терористична организация или сред лица, заподозрени в сътрудничество с терористи. Препоръчан е конкретен модел на действие и поведение на информатор и/или служител под прикритие за спечелване на доверието на разработваните лица.

➤ Сравнително пълно са изследвани съществуващите в разузнавателната общност на САЩ възгледи за използване на лица-източници. Формулирани са практически препоръки, които може да се възприемат в оперативно-разузнавателната и контраразузнавателна практика у нас, като заедно с това са посочени и някои способности и форми на работа, които според автора са неподходящи за прилагане в наши условия.

Прави впечатление изводът, че в САЩ институтът на сътрудничество с гражданите е детайлно уреден и съдебно определен като приемлив. Добре аргументирана е препоръката, че нормативната уредба на работата с информатори и регламентирането на специфичните взаимоотношения с тях трябва да са прецизни и детайлизирани, но същевременно да позволяват

оперативна свобода в рамките на закона.

➤ Събрани, обобщени, интерпретирани и представени са значителни по обем данни, които аргументират тезата и подкрепят основните изводи на дисертационния труд.

3. Становище относно наличието или липсата на плагиатство

Използваните публикации се цитират библиографски правилно. Не са констатирани данни за плагиатство.

4. Критични бележки

Нямам конкретни критични бележки към дисертационния труд на г-н Антон Михайлов. Усвояването и прилагането на съществуващия опит в областта на работата с лица-източници е важна предпоставка за усъвършенстване на прилаганите у нас аналогични практики, както и за повишаване на подготовката на кадрите на специализираните институции, които използват такива способности за изпълнение на възложените им задачи. Поради това настоящият дисертационен труд е повод за продължаване и разширяване на изследванията в тази област.

5. Заключение

Изследваният научен проблем в дисертационния труд на **Антон Николаев Михайлов** на тема: **„СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА РАБОТАТА С ИНФОРМАТОРИ НА ВОЕННИТЕ АГЕНЦИИ И ПРАВООХРАНИТЕЛНИТЕ ОРГАНИ НА САЩ. ПОУКИ ОТ ПРАКТИКАТА ЗА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“** е значим и актуален, реализирани са необходимите научни и научно-приложни приноси и са постигнати конкретни научни резултати, поради което считам, че са налице всички условия за успешно финализиране на процедурата.

Поради това гласувам „ЗА” придобиването от Антон Николаев Михайлов на образователна и научна степен „доктор” в област на висшето образование 9.

„Сигурност и отбрана”, професионално направление 9.1. „Национална сигурност“, докторска програма по научна специалност „Военнополитически проблеми на сигурността”.

Изготвил становището :

(полк. доц. д-р Васил Христов Станков)

02.06.2021

София